

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA – KSIĄŻNICA KOPERNIKAŃSKA
W TORUNIU
Zielony Las i to, co po nim... (ul. Bydgoska 98)

Katarzyna Klucz wajd

Bydgoskie Przedmieście sprzed lat: historia i codzienność

Zielony Las i to, co po nim... (ul. Bydgoska 98)

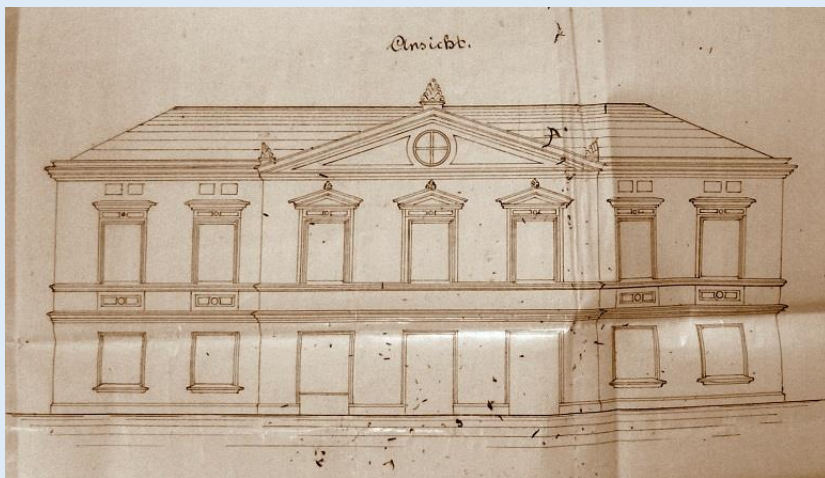
Punktem wyjścia do tej opowieści jest rzadka pocztówka, niedawno nabyta przez Tamarę i Krzysztofa Klunderów, ukazująca zachodni odcinek ul. Bydgoskiej, gdzie funkcjonowało kilka przybytków gastronomicznych.

Na pierwszym planie widoczny jest lokal **Zum Grünen Wald (Zielony Las)** pod nr. 98.

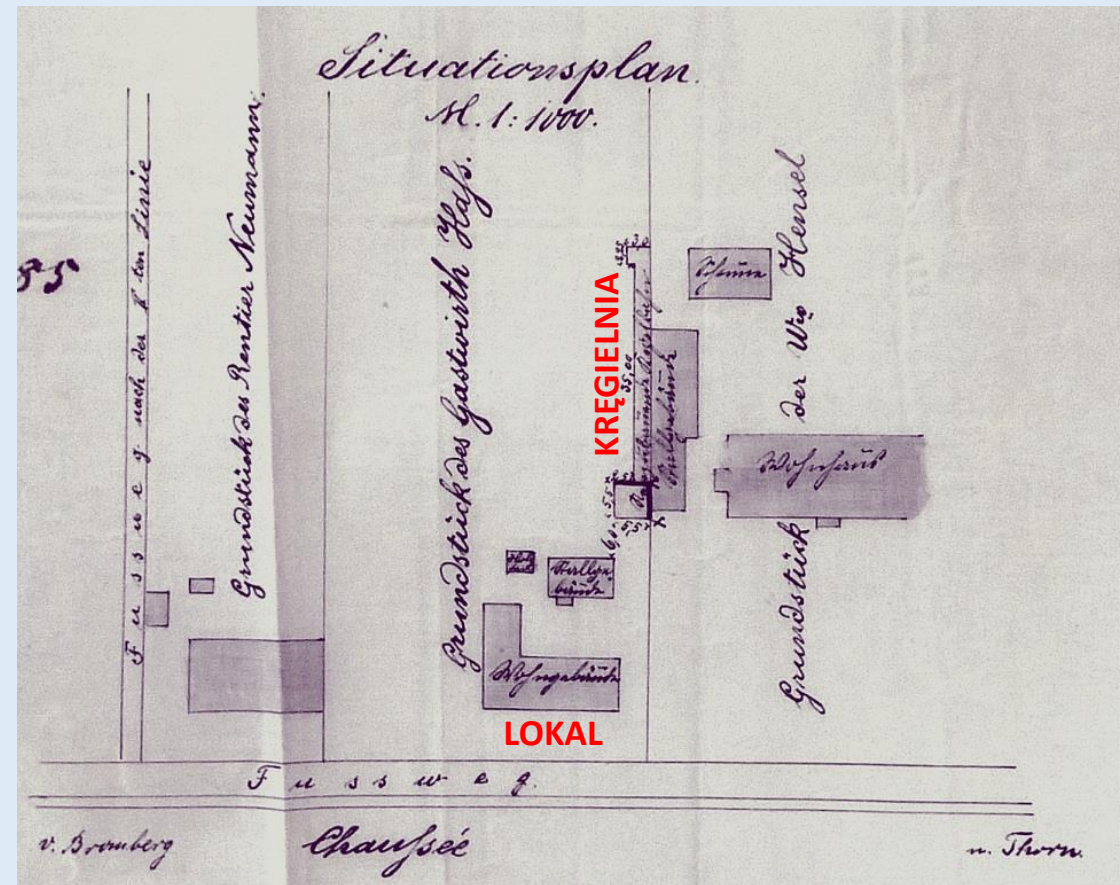

Pocztówka wysłana z Mokrego, 10 IV 1910.
Z kolekcji Tamary i Krzysztofa Klunderów.

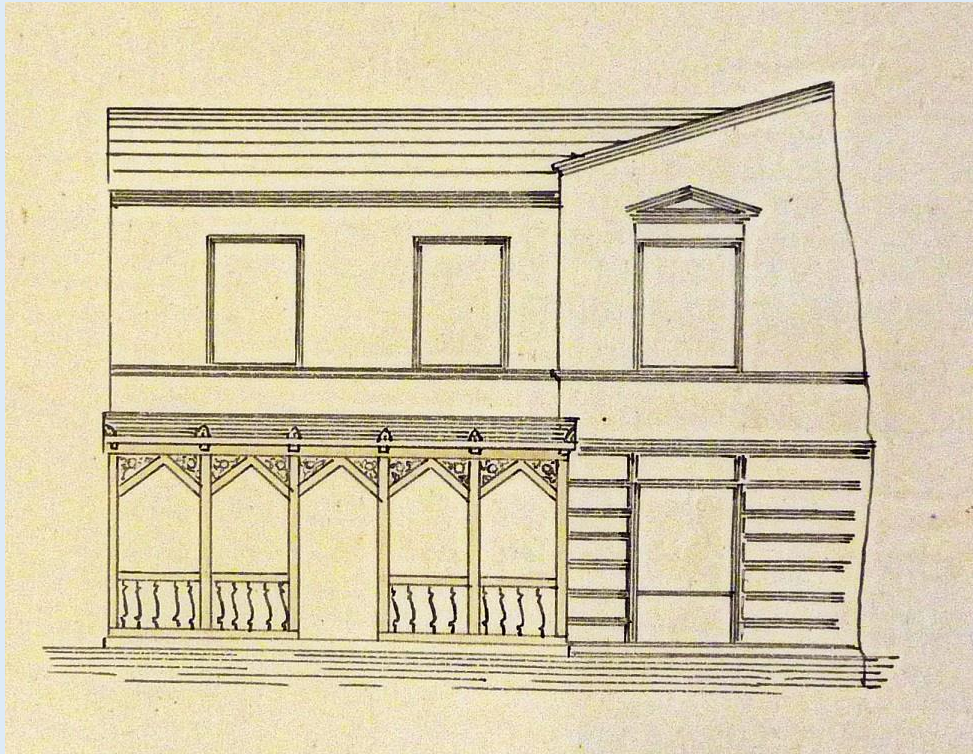
Zielony Las prowadził restaurator [Carl Hass](#). W 1882 roku rozbudował dom, potem wzniósł kręgielnię, werandę od frontu, tj. od strony ul. Bydgoskiej, w podwórku okazały ustęp dla gości – na 6 stanowisk. Do tych prac zaangażował m.in. budowniczego Christiana Sanda z Bydgoskiego Przedmieścia.

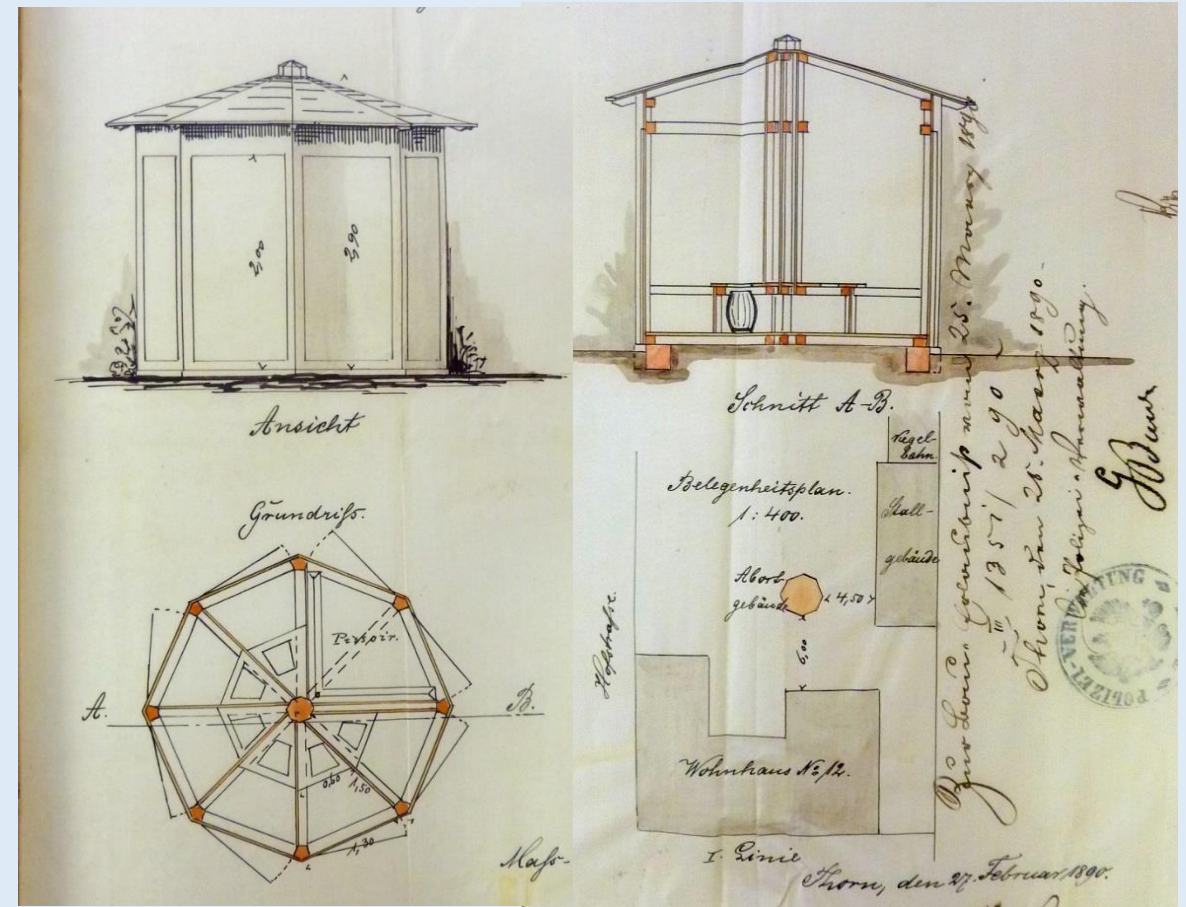
Projekt z 1883 roku,
niezrealizowany.

Plan sytuacyjny, 1886.
(Wszystkie dokumenty
z Archiwum Państwowego w Toruniu)

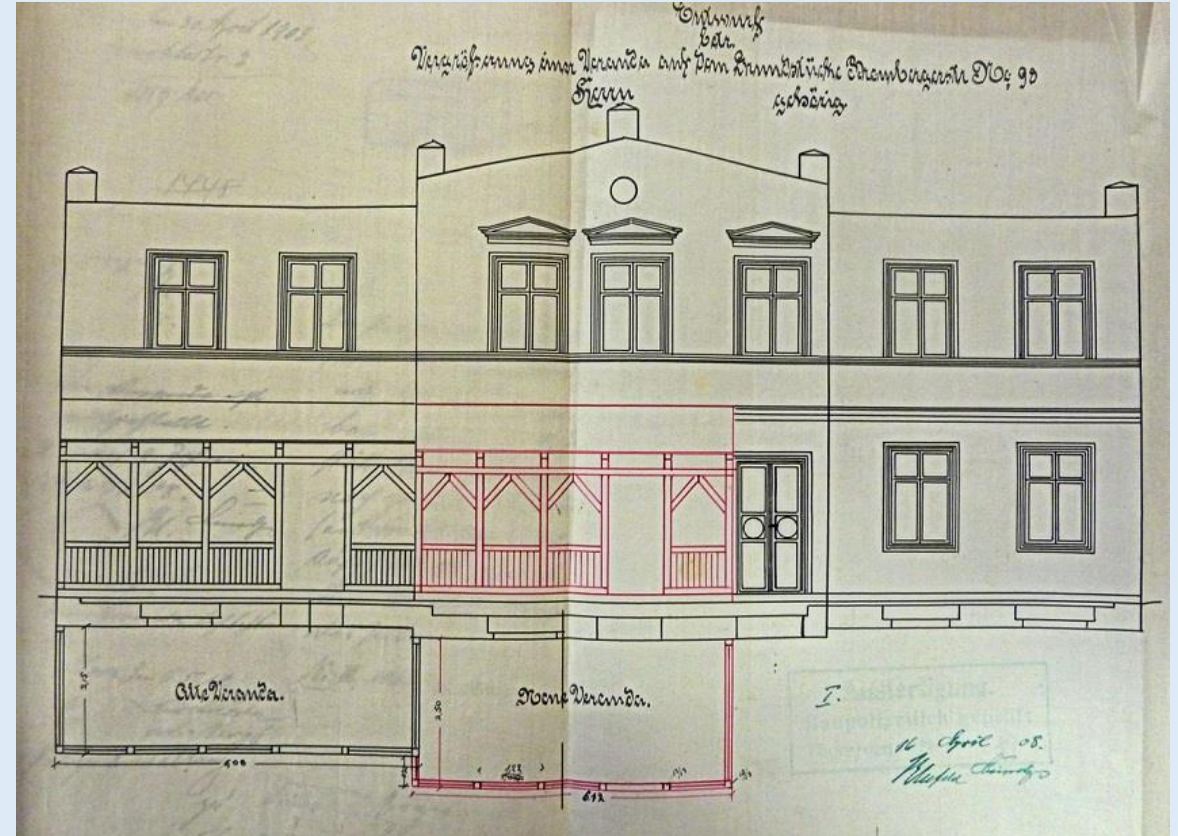

Projekt werandy, 1886.

Projekt ustępu
dla gości, 1890.

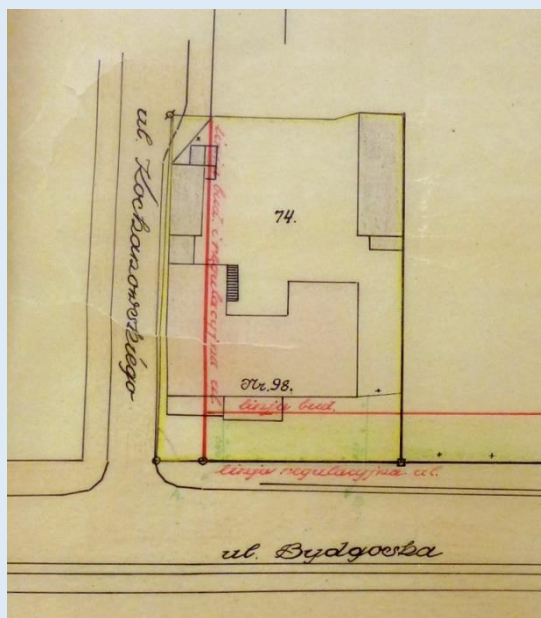
Za kolejnego właściciela, pana [Hinza](#), w 1908 roku rozbudowana została weranda. Atutem dla knajpy był ulokowany naprzeciwko przystanek kolei elektrycznej (tak początkowo nazywano tramwaje).

Projekt rozbudowy werandy, 1908.

Nowy dzierżawca **Gustav Schmidt** u schyłku XIX w. zmienił nazwę na **Café National**. Prowadził on też lokal nieopodal, pod nr. 108. W latach 1919-1921 szefem Café National był Artur Wagner, później Tomasz Bartoł, właściciel posesji, w 1924 roku wdowa Teofila Bartoł.

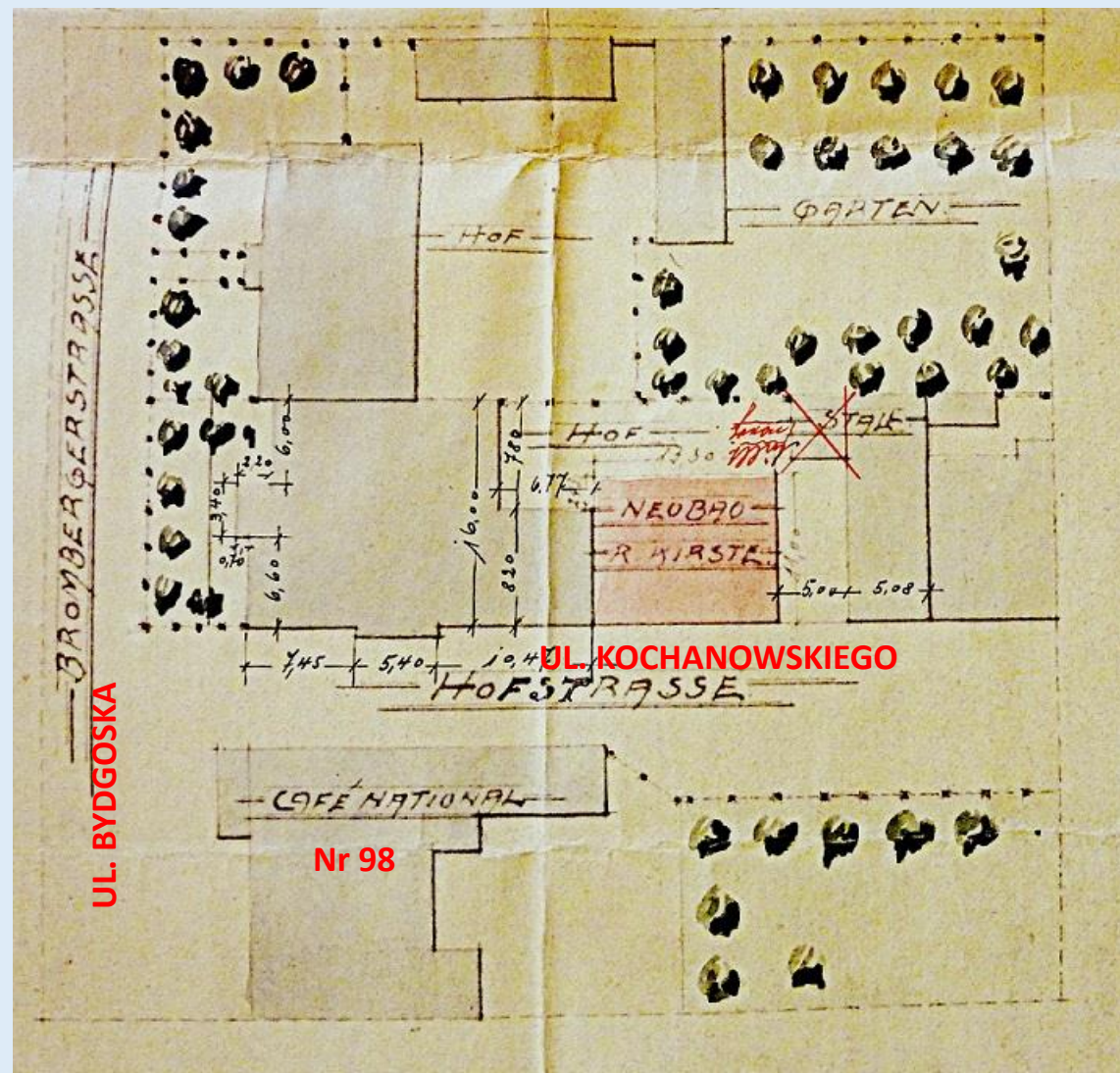
Teofila pod koniec 1924 roku wydzierżawiła przybytek pod spolszczoną teraz nazwą (**Narodowy**) Ludwikowi Górnemu. Ten zmienił nazwę na **Union**.

Plany sytuacyjne posesji Bydgoska 98:

z lewej – z 1924 roku,

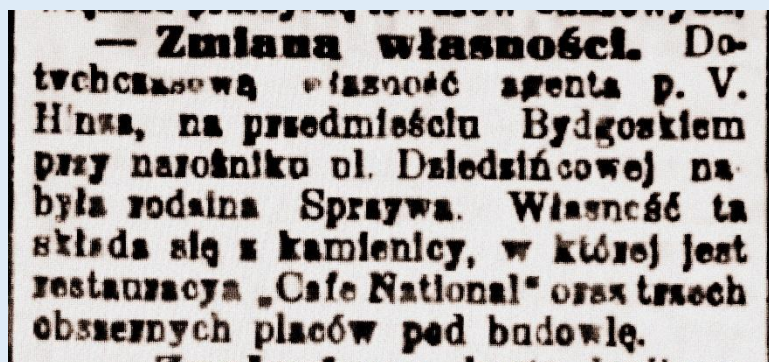
z prawej – z 1908 roku.

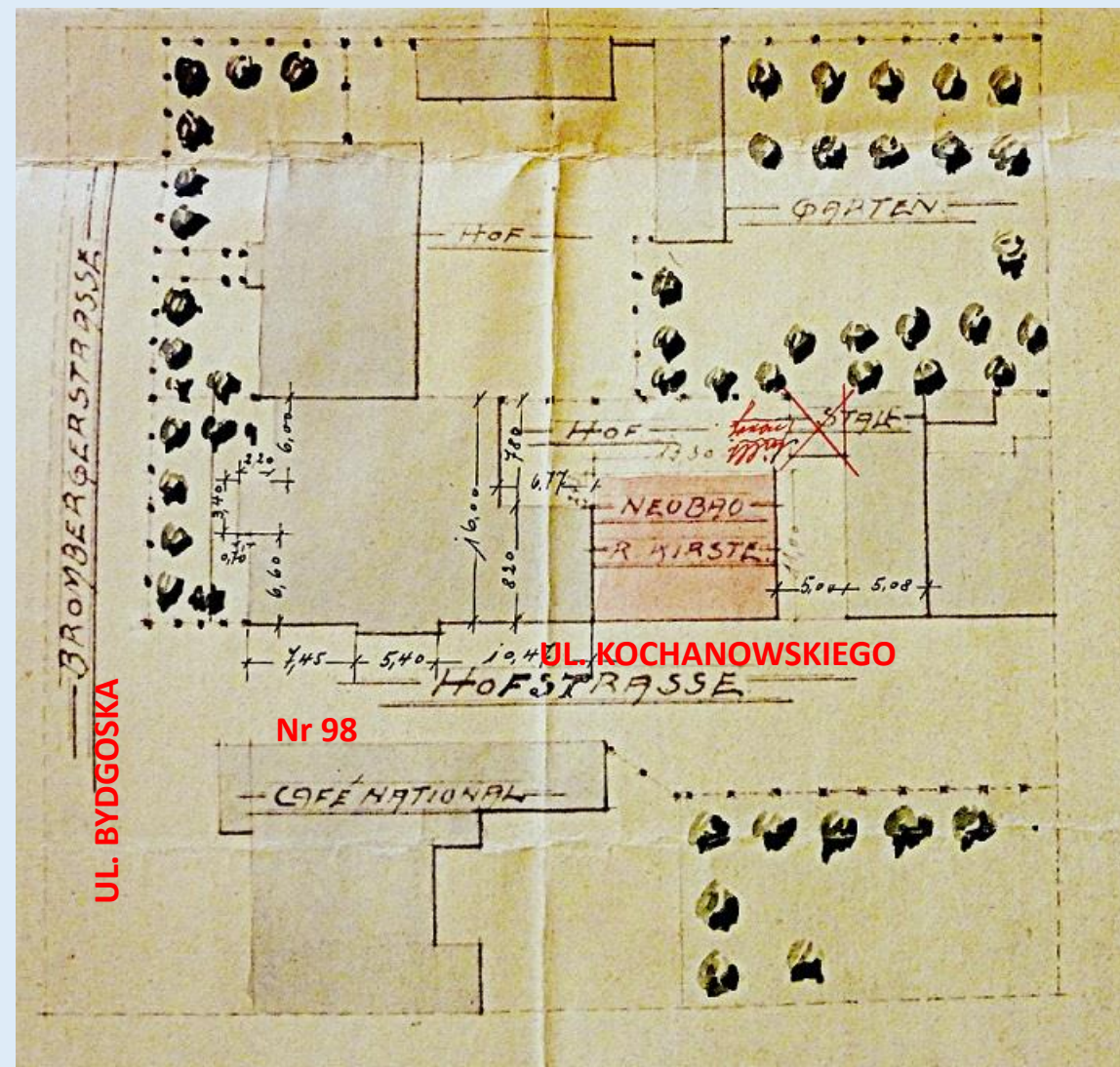
Tu dygresja: archiwalne kwerendy historyczne czasem piszą swoje historie...

W prasowej wzmiance z 1913 roku, z informacją o zmianie właściciela posesji, napisano: **ulica DZIEDZIŃCOWA**.

Topografia i stosunki właścicielskie sugerują, że nazwa ta odnosi się do Hofstrasse, czyli ob. ul. Kochanowskiego. **To kolejna zagadka z dziedziny urbanonimii miejscowej.**

Gazeta Toruńska, IV 1913.

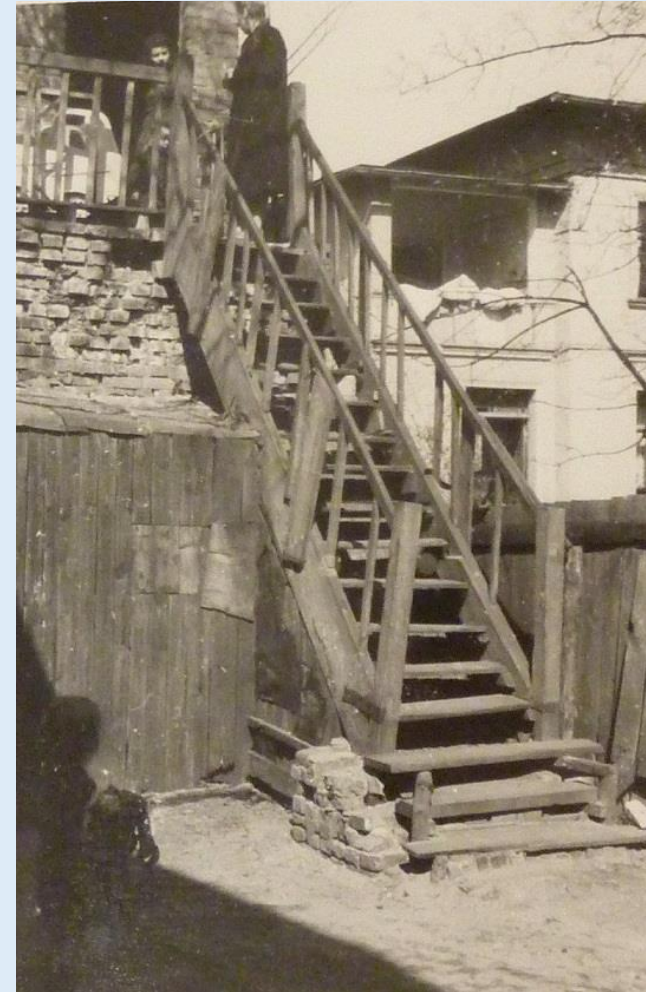
Plan sytuacyjny z 1908 roku.

Lokal zakończył działalność zapewne z początkiem lat 30. XX w., wówczas był tu sklep, z wejściem od strony ul. Kochanowskiego. Weranda została rozebrana w 1938 roku.

Po II wojnie światowej zabudowania nie były w najlepszym stanie, a oficyna – w katastrofalnym.

Na tym odcinku głównej ulicy Bydgoskiego Przedmieścia – przy parku – zagęszczenie gastronomicznych przybytków było spore. Dość przywołać wspomniany lokal pod nr. 108, był też po sąsiedzku pod nr. 104 [Zajazd Korzinskiego \(Korzinski Gasthaus\)](#).

Stan zabudowy w 1948 roku,
W głębi widoczny charakterystyczny
budynek przy ul. Bydgoskiej 96
(również częściowo zniszczony).

Bydgoskie Przedmieście sprzed lat: historia i codzienność

– więcej w najnowszej książce
z serii

opowiadającej o toruńskich przedmieściach
(Dom Wydawniczy Księża Młyn w Łodzi).

W przygotowaniu
album starych pocztówek
z Bydgoskiego Przedmieścia,
z kolekcji

Tamary i Krzysztofa Klunderów
(Wydawnictwo Region w Gdyni).

Katarzyna Kluczajd

BYDGOSKIE PRZEDMIEŚCIE

Toruńskie przedmieścia sprzed lat

